

УДК 338.481.1 : 338.485 : 39 ] (477)

**Гаврилюк Алла Михайлівна,**  
кандидат наук з державного управління,  
доцент, доцент кафедри міжнародного  
туризму, Київський національний уні-  
верситет культури і мистецтв, 01133,  
м. Київ, вул. Євгена Коновальця, 36, тел.:  
+38 (067) 500 66 92, e-mail: etnosvit24@  
ukr.net

ORCID: 0000-0003-2743-0409

**Гаврилюк Алла Михайловна,**  
кандидат наук по государственному  
управлению, доцент, доцент кафедры  
международного туризма, Киевский  
национальный университет культуры и  
искусств, 01133, г. Киев, ул. Евгения Ко-  
новальца, 36, тел.: +38 (067) 500 66 92,  
e-mail: etnosvit24@ukr.net

ORCID: 0000-0003-2743-0409

**Навруйлюк Алла Михайлівна,**  
PhD in Public Administration, Docent, Kyiv National University of Culture and Arts, Do-  
cent of the Department of International Tourism, 01133, Kyiv, Str. Evhena Konovaltsa, 36, tel.:  
+38 (067) 500 66 92, e-mail: etnosvit24@ukr.net

ORCID: 0000-0003-2743-0409

DOI <https://doi.org/10.31618/vadnd.v1i14.100>

---

## АРХЕТИПІКА УКРАЇНСЬКОГО ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ В СИМВОЛІЧНИХ КОНТЕКСТАХ ЛОКАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

**Анотація.** Досліджено управлінські аспекти впливу архетипових складових української етніки на процес формування колективної локальної ідентичності населення, яке проживає на певній території. Акцентовано увагу на тому, що архетип місця впливає на особливості розвитку різновидів туризму в Україні. Виокремлено український етнічний туризм як один із популярних вітчизняних ресурсів промоції країни, що має “прив’язку” до автентичних самобутніх традицій народу. Вказано, що специфіка українського етнічного туризму полягає в його полікультурності і виявляється через такі різновиди, як сільський екологічний, релігійний, паломницький, фестивальний, етнографічний, культурно-пізнавальний, екстремальний, подієвий та інші види туризму, які чітко відображаються в символічних контекстах локальної ідентичності.

Акцентовано увагу на своєчасності введення у правове поле сфери туризму дефініції “етнотуризм”. На прикладі діяльності Комунального підприємства “Агентство розвитку Дніпра” в м. Дніпро наголошено на важливість участі місцевої громади у формуванні засад колективної локальної ідентичності. У дослідженні представлено розроблену автором схему наскрізних зв’язків, що визначають взаємозалежність особливостей формування колективної локальної ідентичності від ментальної архетипіки населення в межах адміністративно-територіальної одиниці. Визначено напрями діяльності органів місцевого управління у процесі публічно-приватного партнерства з представниками бізнесу та громадськості, серед яких: створення умов для визнання спадковості традицій населення території; організація та проведення заходів суспільно-виховного, морально-духовного, культурно-пізнавального змісту, що об’єднують етнічну спільноту; розробка та реалізація програм соціально-економічного та культурно-історичного розвитку території тощо.

Зроблено висновки про те, що українська ментальна архетипіка формується під впливом суспільно-політичного та культурно-історичного розвитку Української держави. Її нинішній етап відбувається під дією українського етнічного ренесансу, що визначає сучасні вектори розвитку вітчизняного туризму через український етнічний туризм, який вибудовується на цінностях українського етногеокультурного феномену.

**Ключові слова:** архетип, етнотуризм, український етнічний туризм, ідентичність, колективна ідентичність, локальна ідентичність, органи місцевого управління.

## **АРХЕТИПИКА УКРАИНСКОГО ЭТНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА В СИМВОЛИЧЕСКИХ КОНТЕКСТАХ ЛОКАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ: УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АСПЕКТ**

**Аннотация.** Исследован управленческий аспект влияния архетипических составляющих украинской этники на процесс формирования коллективной локальной идентичности населения, проживающего на определенной территории. Акцентируется внимание на том, что архетип места влияет на особенности развития разновидностей туризма в Украине. Выделен украинский этнический туризм как один из популярных отечественных ресурсов продвижения страны, который имеет “привязку” к самобытным традициям народа. Указано, что специфика украинского этнического туризма заключается в его поликультурности и проявляется через такие разновидности, как сельский экологический, религиозный, паломнический, фестивальныи, этнографический, культурно-познавательный, экстремальный, событийный и другие виды туризма, которые четко отображаются в символических контекстах локальной идентичности.

Акцентируется внимание на своевременности введения в правовое поле сферы туризма дефиниции “етнотуризм”. На примере деятельности коммунального предприятия “Агентство развития Днепра” в г. Днепре указано на важность

участия местного сообщества в формировании основ коллективной локальной идентичности. В исследовании представлена разработанная автором схема связей, определяющих взаимозависимость особенностей формирования коллективной локальной идентичности от ментальной архетипики населения в пределах административно-территориальной единицы. Определены направления деятельности органов местного управления с представителями бизнеса и ответственности в процессе государственно-частного партнерства, среди которых: создание условий для признания наследственности традиций населения территории; организация и проведение мероприятий общественно-воспитательного, нравственно-духовного, культурно-познавательного характера, объединяющих этническую общность; разработка и реализация программ социально-экономического и культурно-исторического развития территории и др.

Сделаны выводы о том, что украинская ментальная архетипика формируется под влиянием общественно-политического и культурно-исторического развития Украинского государства. Ее нынешний этап происходит под действием украинского этнического ренессанса, что определяет современные векторы развития отечественного туризма через украинский этнический туризм, который выстраивается на ценностях украинского этногеокультурного феномена.

**Ключевые слова:** архетип, этнотуризм, украинский этнический туризм, идентичность, коллективная идентичность, локальная идентичность, органы местного управления.

## **ARCHETYPE OF UKRAINIAN ETHNIC TOURISM IN SYMBOLIC CONTEXT OF LOCAL IDENTITY: MANAGEMENT ASPECT**

**Abstract.** The article is devoted to the study of the management aspects of the influence of archetypal components of Ukrainian ethnics on the process of formation of the collective local identity of the population living on a certain territory. The emphasis is placed on the fact that the archetype of the place influences the peculiarities of development of tourism varieties in Ukraine. Ukrainian ethnic tourism is singled out as one of the popular domestic resources of the country's promotion, which is "tied" to the authentic indigenous traditions of the people. It is specified that the specificity of Ukrainian ethnic tourism lies in its polyculture and is manifested through such varieties as: rural ecological, religious, pilgrimage, festival, ethnographic, cultural and cognitive, extreme, event and other types of tourism, which are clearly reflected in the symbolic contexts of local identity.

The emphasis is on the timely introduction of the definition of "ethno tourism" in the legal field of tourism. An importance of participation of the local community in the formation of principles of collective local identity is illustrated through the work of the Dnipro Development Agency Public Utility Company in Dnipro. The original procedure of cross-links that determine the interdependence of peculiarities of formation of collective local identity from the mental archetype of the population on some areas of the administrative-territorial unit is presented. We determined the directions of activity of local government bodies in

the process of public-private partnership with the representatives of business and the public, among which: creation of conditions for the recognition of the heredity of the traditions of the population of the territory; organization and conduct of socio-educational, moral and spiritual, cultural and cognitive events, that unite the ethnic community; development and implementation of socio-economic and cultural historical programs of the territory development etc.

The conclusion is drawn that the Ukrainian mental archetype is formed under the influence of socio-political, cultural and historical development of the Ukrainian state. Its current stage is under the influence of Ukrainian ethnic Renaissance, which determines modern vectors of the development of domestic tourism through Ukrainian ethnic tourism, which is based on the values of Ukrainian ethno-geocultural phenomenon.

**Keywords:** archetype, ethno-tourism, Ukrainian ethnic tourism, identity, collective identity, local identity, local government bodies.

---

**Постановка проблеми.** В умовах глобалізації міжнародний туризм посідає одне з провідних місць у світовій економіці. За оцінкою Всесвітньої туристичної організації ООН (ЮНВТО), внесок туризму до світового валового внутрішнього продукту з урахуванням непрямого ефекту становить 10 %. Загальна кількість робочих місць, що прямо або опосередковано задіяні у сфері туризму, становить 11 % [1].

Підтвердженням зростаючого інтересу до вітчизняних туристичних ресурсів стає етнотуризм, який науковці розглядають по-різному: як різновид внутрішнього, спеціалізованого, етнографічного, культурно-пізнавального, інших видів туризму, а тому актуальними і затребуваними стають теоретико-практичні дослідження цього феномену через призму відкриття унікальності та неповторності вітчизняних туристичних дестинацій та атракцій.

Нині в Україні є попит на етнотуризм, оскільки підвишився інте-

рес самих українців до подорожей країною та пізнання автентичних самобутніх традицій народу, які в переважній більшості мають архетипічний контекст і “прив’язку” до території й разом формують локальну ідентичність населення.

В Україні довгий час у правове поле не було введено поняття “етнотуризму”. Лише в 2016 р. Стратегія розвитку туризму та курортів в Україні на період до 2026 р. задекларувала етнічний туризм як різновид внутрішнього туризму [1]. Це, зокрема, сприяє розвитку цього напрямку, та водночас, ставить ряд викликів перед органами місцевого управління, громадськістю та представниками туристичного бізнесу в регіонах його активного поширення та спонукає до проведення наукових розвідок, підтверджуючи актуальність дослідження.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Все частіше серед науковців, і практиків порушується питання щодо використання основних

засад теорії “етнічного ренесансу”, введено в науковий світ Е. Смітом та втілену в життя багатьма країнами. Її теоретичний концепт ґрунтується на відродженні етнічного минулого та привнесення його в реальне сьогодення через непросте копіювання, а оновлення, осучаснення, модернізацію [2]. Прикметно, що саме Е. Сміт одним із перших запропонував розглядати етнотуризм як засіб пізнання традицій екзотичних народностей, що включає відвідування їхніх домівок та поселень, спостереження за обрядами тощо.

Водночас, дослідник виокремив родову, місцеву, регіональну, економічну, релігійну, етнічну, національну, геополітичну та цивілізаційну колективні ідентичності, що формуються під впливом глобалізаційних процесів [3]. Особливої актуальності набуває процес віднайдення “свого унікального сценарію” для різних видів ідентичностей в межах локально визначеної території.

Серед плеяди вітчизняних дослідників етнотуризму варто виокремити таких вчених, як: О. Дутчак [4], С. Муравська [5], Л. Петранівський, А. Мисик [6], О. Любіцева, Є. Панкова, В. Стафійчук [7], М. Кляп, Ф. Шандор [8] та ін. В їхніх творчих доробках відображено теоретичні аспекти розвитку етнотуризму, узагальнено термінологічний апарат, представлена характеристика вітчизняних етнотуристичних регіонів України з позиції формування етнотурів, виокремлено етнографічний, етнокультурний, гастрономічний, подієвий, етнофестивальний напрями, які можуть вважатися як окре-

мими видами туризму, так і різновидами етнічного.

Висвітленню питань, пов'язаних із застосуванням архетипного підходу до функціонування окремих сфер діяльності, присвячені праці С. Кримського [9, 10], Е. Афоніна, А. Мартинова [11], О. Сушій [12], інших вчених. На актуальність вивчення різновидів колективних ідентичностей, акцентують увагу З. Бауман [13], Я. Котенко [14], Г. Коржов [15], М. Степико [16] та ін. Науковці вказують на взаємозв'язок приватного та колективного; участь членів громади в спільному творенні місцевих справ, подій, заходів в межах чітко окресленої території. Недаремно З. Бауман стверджує, що “ідентичність стає призмою, через яку розглядаються, оцінюються і вивчаються важливі риси сучасного життя [13]”.

Разом з тим, серед вітчизняних досліджень відсутні такі, що пов'язані з вивченням впливу архетипіки на формування локальної ідентичності засобами туризму в цілому, та українського етнічного туризму, зокрема, з точки зору науки “державне управління”. Вони здебільшого, стосуються аксіологічного та соціокультурного підходу, без врахування архетипної складової, яка в пропонованій статті є ключовою.

З огляду на це, **мета статті** полягає в обґрунтуванні теоретико-практичних засад впливу української архетипіки на особливості формування колективної локальної ідентичності засобами українського етнічного туризму у процесі публічно-приватного партнерства органів місцевого управління, бізнес структур та гро-

мадськості на чітко окресленій території.

**Виклад основного матеріалу.** Виходячи з теорії К. Г. Юнга — в основі розуміння архетипіки покладено досвід, що передається від покоління до покоління. Це, власне, структуровані елементи людської психіки, що знаходяться в колективному підсвідомому, які є спільними для значної кількості людей. Ці архетипи успадковуються фізіологічно, генетично, психологічно і виявляються у спільних історичних наративах, підтверджуючи тяглість поколінь.

Архетипам властиво змінюватися під впливом суспільно-політичних та соціально-економічних обставин. Вони виявляються в індивідуальному, колективному підсвідомому та виражаються у специфіці загальнолюдської, національної та етнокультурної спадщини і як базовий ресурс сфери туризму.

Кожна територія як туристична дестинація (від англ. *destination* — місце призначення) володіє певним набором цінностей, які вирізняють її з-поміж інших подібних, демонструючи унікальні, притаманні тільки їй, туристичні атракції (принади), локації (місця концентрації) та в цілому туристичні ресурси.

В Україні склалося регіональне розмаїття туристичних дестинацій, які сформували комплекс історико-культурної, природної, етнографічної спадщини території. Відповідно, це впливає на формування засад локальної ідентичності місцевого населення, яке ідентифікує себе з певною групою людей, їх мовою, культурою, звичаями, традиціями, державотворенням. Водночас, діяль-

ність органів місцевого управління спрямовується на збереження, охорону і популяризацію туристичних ресурсів локального та національного значення та безпосередній, а не опосередкований вплив на архетипіку індивідуумів.

Серед значної кількості різновидів виокремлюється український етнічний туризм, тобто вид внутрішнього туризму, що сприяє задоволенню духовних, психологічних, фізіологічних, соціальних потреб осіб, які подорожують, створює умови для ознайомлення з історико-культурною, етнографічною, духовною спадщиною певного етносу (визначення наше). Матеріальні, духовні та культурні цінності, створені та збережені представниками українського етносу у процесі життєдіяльності на чітко окресленій території вважаються об'єктами такого виду туризму. До суб'єктів належать колективи індивідуумів та окремі особи (туристи), які за допомогою різноманітних комунікативних практик ознайомлюються з етнотуристичним ресурсним потенціалом території.

Специфіка українського етнічного туризму полягає в тому, що цей вид туризму є полікультурним і виявляється через такі його різновиди, як: сільський екологічний, релігійний, паломницький, фестивальний, етнографічний, культурно-пізнавальний, екстремальний, подієвий та ін., що яскраво відображаються в символічних контекстах локальної ідентичності.

До тлумачення поняття “ідентичність” звертаються багато вчених з різних галузей наук. Однак, у більшості випадків, трактування поняття

зводиться до характеристики соціо-психологічного стану особистості як члена спільноти/громади, об'єднаних спільним фізичним простором, який має символічну цінність та культуру [14]. На формування локальної ідентичності впливають культурні, історичні, ментальні, соціогенні та інші чинники, які викристалізують колективний та індивідуальний досвід індивіда у процесі взаємодії з іншими членами соціуму в межах певної локальної спільноти.

Нині вчені з різних галузей намагаються представити архетипові засади українського етносу. Спробуємо схарактеризувати цей феномен. Серед архетипів українського етносу чітко виокремлюються: архетип матері, батька, сім'ї, родини; архетип “доброї”, “ласкавої”, “родючої землі”; архетип великої любові до природи, землі, людей; архетип поваги до старших; архетип працелюбності; архетип свободи; архетип доблесті, хоробрості, героїзму, відваги.

Представлені архетипи можуть бути об'єднані в національні як світоглядні ціннісні підмурки, вибудовані на підвалинах української філософії серця. Ця концепція спостерігається в Україні з часів Київської Русі й продовжується у творах середньовічних полемістів, київських митрополитів та священиків, філософів та науковців.

Українська національна філософія серця вибудовувалась на принципах, які доповнювали її упродовж не одного століття. Серед них: принцип індивідуальності та джерела людяності (П. Юркевич), мікросвіт, вираження внутрішньої людини, що втілює Бога (Г. Сковорода), шлях

до ідеалу та гармонії з природою (Т. Шевченко), орган надії, передчуття, провидіння (П. Куліш), ключ до “господарства душі”, її мандрів у вічність, сферу добра і краси (М. Гоголь). Антропоцентризм, що властивий українському народному світогляду, в якому людина є центром Всесвіту, підсилюється з ідейного боку архетипом софійності світу, що розглядався як Книга Буття, архетип української культури [17].

З давніх давен і донині українці з великою повагою шанують жінку-матір, Богиню-Берегиню людського роду, найвищу субстанцію житейської мудрості, виховного ідеалу, джерела національних самобутніх традицій. Ставленням до жінки-матері визначається рівень культури суспільства. Цей архетип вивищується з-поміж інших через сакральну сутність українського материнства, яке ототожнюється з загальносуспільним — батьківщина. У ньому простежується тяглість поколінь від прадавніх трипільців до сучасних українців.

Заглянемо до карти України, щоб побачити “місця сили” національної материзни. Враховуючи те, що саме часи трипільської культури заклали високий рівень суспільної свідомості, епіцентром духовного ества якого була жінка-мати, Богиня-Берегиня, доречними будуть відвідування таких туристичних локацій, як: Історико-археологічний музей “Прадавня Аратта — Україна” (с. Трипільля, Київська обл.), Державний історико-культурний заповідник “Трипільська культура” (с. Легедзине, Черкаська обл.), Музей трипільської культури Національного історико-етнографічного заповідника “Переяслав”

(м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл.), Борщівський обласний музей з відділенням у печері Вертеба (Тернопільська обл.), інші об'єкти.

Жінка у багатьох мистецьких творах, іконографічних зображеннях втілювала ментальні риси етносу. Для українців нею була, безсумнівно, Софія – Премудрість Божа. Нею постала Оранта в Софії Київській – головному храмі міста. На особливу роль жінки в українській архетипіці, її ментального осердя, що знайшло своє відображення в появі значної кількості Богородичних ікон, вказує Н. Ковальчук. Дослідниця дає розлогу характеристику таким її назвам, як: “Непорушна стіна”, “Заступниця старанна”, “Покрова”, “Несподівана радість”, “Милостива цілителька”, “Угамування скорботи” та ін. [18].

Пошанування Богородиці в національній християнській традиції вказує на особливу роль жіночого початку в українській ментальності. В цілому, на думку С. Кримського, Київ персоніфікує Богородицю [10]. Навіть поява в місті перших кам'яних християнських храмів – Десятинної церкви, що уособлювала благу вість, Софії Київської, Богородиці Пирогощі, Благовіщенської надбрамної церкви Золотих воріт, комплексу монастирських споруд з храмами Києво-Печерської лаври – є переконливим доказом цього. Окрім того, Київ стає містом, де Богородична мудрість знайшла собі простір для побудови місцевого устрою і державності [18, с. 209].

Безсумнівно, пошана материнства знайшла своє відображення у великій кількості ікон, що створювались в домашніх умовах. Цей напрям на-

родної православної культури спричинив появу музейних осередків та експозицій по всій Україні в наш час. Окремий сегмент туристів активно відвідують Музей домашньої ікони в історико-культурному комплексі Замок “Радомисль”, Музей волинської ікони, інші регіональні музейні заклади.

Архетип матері реалізується в здатності навчати, виховувати, передавати традиції. Світ материнської любові плекає нас як особистість, збагачує духовно, окрилює емоційно, програмує на успіх та досягнення цілей. Україна, як найбільша країна Європи, має розмаїті регіональні відмінності в організації ужиткового простору, народно-пісенної творчості, ментальних особливостей. Однак всі вони проникнуті ідеєю добротворення, любові, толерантності, вихованості, етнічного спадку, патріотичних почуттів.

Тому для охочих доторкнутися до світу традиційного народного ужиткового мистецтва в поєднанні з мальовничими краєвидами в нагоді стануть українські скансени – Національний музей архітектури і побуту в с. Пирогів (Київська обл.), Музей архітектури і побуту імені Климентія Шептицького у Львові “Шевченківський гай”, Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини (м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл.), Етнографічний комплекс “Українське село” (с. Бузова, Київська обл.), Закарпатський музей народної архітектури та побуту (м. Ужгород), Сільський музей архітектури та побуту “Старе село” – (с. Колочава, Закарпатська обл.), Етнографічно-ту-



ристський комплекс “Козацький хутір” (с. Стецівка, Черкаська обл.), а також музеї просто неба в с. Крилос та с. Косів Івано-Франківської обл., в с. Рокині поблизу м. Луцька, в с. Писарівка Харківської обл. та інші об’єкти.

Представлені туристичні локації у період загальнодержавних і релігійних свят перетворюються на осередки плекання народних традицій, кристалізації історичної пам’яті, гартування національного духу, єднання українського нації.

Нерозривним у поєднанні з материнством, для українців є архетип батька — мудрого, працелюбного, завжди замисленого, інколи, настороженого та натруженого. Так склалося історично, що перебуваючи на перетині геополітичних шляхів, Україною пройшлися за влучним висловом Ліни Костенко “всі катки цивілізацій”, а тому це сформувало досить специфічний архетип батька-трудівника і батька-захисника.

Найперше, українця асоціювали з селянином, людиною Землі, яка давала йому й продукти харчування, й сили для творчих задумів. Любов, дбайливе ставлення до всього живого була невід’ємною складовою культури українського землеробства. У ставленні до матері-землі виявлялася особлива емоційність і глибока релігійність українства. Вона була присутня в усіх циклах народних обрядових дійств, спостереженнях за природою, буденному житті.

Унікальністю українського світогляду є природна тяга до землі та всього земного як особливого ціннісного начала української етнічної душі, своєрідний етнодух Землі, за-

кладений ще в епоху трипільської культури та сформований упродовж тисячолітнього історичного розвитку Української держави. Це не лише природне біорізноманіття, цінні ґрунти, мальовничі ландшафти, сприятливі природно-кліматичні умови, які давали сили для життя, а й синергія етногеокультурних традицій, що відповідно склалися саме на цій території як поєднання духовних цінностей, в яких земля возвеличувалась не лише як годувальниця, а стрижнева вісь ментального буття українців.

Доречно згадати й класифікацію чоловічих архетипів за О. Арестовичем, який виокремив серед них: “Святослава” (в образі характерника), “Єзуїта” (в образах Б. Хмельницького, І. Мазепи, П. Могили) і “Козака Мамає” [17].

Аналізуючи структуру архетипіки через призму українського етнічного туризму важливо звернути увагу на такі його складові, як архетип свободи, доблесті, хоробрості, героїзму, відваги. Він гартувався в генах українського народу під час воєн, битв, військових походів у боротьбі за незалежність України.

За тривалий час в українців сформувався національний ген не завойовника, а захисника. Вітчизняний науковець А. Безпаленко стверджує, що під впливом воєн “українське гармональне депо настільки зжіночено, що українці є найбільш миролюбною нацією” [19, с. 269]. Домінування в національній архетипіці жіночого начала позбавляє українців агресивної активності.

Формування локальної ідентичності засобами туризму є пріори-

тетним напрямом розвитку території. Цю сучасну стратегію намагаються застосувати органи місцевого управління в окремих регіонах держави. І якщо деякі з них лише точково застосовують таку практику, то місцева громада м. Дніпра підійшла до вирішення цього питання концептуально.

Починаючи з листопада 2016 р. розпочало активну діяльність Комунальне підприємство “Агентство розвитку Дніпра”, головна місія якого полягає у створенні сприятливого інвестиційного клімату та формування нового туристичного бренда міста, що має унікальне історичне минуле та інноваційне сьогодення. Серед багатовекторних напрямів діяльності особливу увагу привертає Програма розвитку історії міста і місцевої ідентичності “З Україною в серці” на 2018–2020 рр., затверджена Міською радою м. Дніпра [20].

Документом передбачено створення умов для збереження та подальшого розвитку українських національних самобутніх традицій, історичних цінностей, стабільного та динамічного поширення української культури в усіх вікових та соціальних групах населення; українізації міського простору, формування глибокої національної свідомості. Досвід роботи органів місцевого управління м. Дніпра потребує детального аналізу, вивчення та поширення, тому претендує на окрему наукову розвідку.

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** Викладене надає можливість зробити загальний висновок про те, що українська ментальна архетипіка формувалася під впливом суспільно-політичного та

культурно-історичного розвитку Української держави. Нині вона осучаснюється використовуючи засади українського етнічного ренесансу і визначає сучасні вектори розвитку вітчизняного туризму через український етнічний туризм, що вибудовується на цінностях *українського етногеокультурного феномену*. Представлена тенденційність співзвучна з міжнародним досвідом відродження духовних традицій етносів, що формуються на основі усталеної національної архетипіки.

За результатами проведеного дослідження представлено розроблену автором схему наскрізних зв'язків, що визначають взаємозалежність особливостей формування колективної локальної ідентичності від ментальної архетипіки населення в межах адміністративно-територіальної одиниці та наявних різновидів туризму. Пріоритетну роль у реалізації концептуально-ціннісного підходу до розвитку території виконують органи державної влади та органи місцевого самоврядування у процесі публічно-приватного партнерства із зацікавленими представниками бізнесу та громадськості.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

---

1. *Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року*: розпор. Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 р. № 168-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>
2. *Сучасний етнічний ренесанс* [Електронний ресурс]. — Режим до-

- ступу: [http://aa0880kb.blogspot.com/2012/11/blog-post\\_21.html](http://aa0880kb.blogspot.com/2012/11/blog-post_21.html)
3. *Сміт Е. Д.* Національна ідентичність / Е. Сміт ; пер з англ. Петра Таращука. — К. : Основи, 1994. — 224 с.
  4. *Дутчак О. І.* Термінологічні проблеми етнотуризму / О. І. Дутчак // Розвиток українського етнотуризму: проблеми та перспективи : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 25–26 квітня, 2012 р.). — Львів : ЛІЕТ, 2012. — С. 110–113.
  5. *Муравська С. В.* Етнічний туризм: до проблеми визначення терміна / С. В. Муравська // Розвиток українського етнотуризму: проблеми та перспективи : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 2–3 березня, 2011 р.). — Львів : ЛІЕТ, 2011. — С. 70–74.
  6. *Петранівський В. Л.* Етнокультурний та етнофестивальний туризм: теорія і практика / В. Л. Петранівський, А. С. Лисик // Розвиток українського етнотуризму: проблеми та перспективи : матеріали наук.-практ. конф. — Львів : ЛІЕТ, 2011. — С. 28–41.
  7. *Любичева О. О.* Туристичні ресурси України / О. О. Любичева, Є. В. Панкова, В. І. Стафійчук : навч. посіб. — К. : Альтерпрес, 2007. — 369 с.
  8. *Сучасні різновиди туризму: навч. посіб.* / М. П. Кляп, Ф. Ф. Шандор. — К. : Знання, 2011. — 334 с.
  9. *Кримський С. Б.* Земля — це не тільки ґрунт, а й соціальне явище [Електронний ресурс] // День. — 2004. — 21 січня. — Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/zemlya-ce-ne-tilki-grunt-ale-y-socialne-yavishche>
  10. *Крымский С. Б.* Софийная основа сакральной топографии древнего Киева / С. Б. Крымский // Collegium. — 2001. — № 11. — С. 4–29.
  11. *Афонін Е. А.* Архетип і соціетальне / Е. А. Афонін, А. Ю. Мартинов // Публічне управління: теорія і практика: зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з держ. упр. — Х. : ДокНаук-ДержУпр. — Спец. вип. — 2008. — лип. — С. 193–200.
  12. *Суший О. В.* Психосоціальна культура державного управління : монографія / О. В. Суший; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — К.: Світогляд, 2012. — 344 с.
  13. *Бауман З.* Индивидуализированное общество [Электронный ресурс] / пер. под ред. В. Л. Иноземцева. — М. : Логос, 2005. — 390 с. // Центр гуманитарных технологий. — Режим доступа : <http://gtmarket.ru/laboratory/basis/4993/5006>
  14. *Котенко Я.* Локальна ідентичність як умова розвитку об'єднаних територіальних громад (навч. модуль) / Я. Котенко. — К. : ІКЦ “Легальний статус”, 2016. — 44 с.
  15. *Коржов Г.* Територіальні ідентичності: концептуальні інтерпретації в сучасній зарубіжній думці / Г. Коржов // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. — 2010. — № 1. — С. 107–124.
  16. *Степико М. Т.* Українська ідентичність: феномен і засади формування. — К.: НІСД, 2011. — 334 с.
  17. *Берест П.* Український національний архетип [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://texty.org.ua/pg/blog/pberest/read/54522/Ukrainjskij\\_nacionalnyj\\_arkhetyp](http://texty.org.ua/pg/blog/pberest/read/54522/Ukrainjskij_nacionalnyj_arkhetyp).
  18. *Ковальчук Н. Д.* Концепція софійності в контексті православної культури доби Київської Русі / Н. Д. Ковальчук // Гілея: наук. вісн.: зб. наук. пр. — Філософські науки. — 2014. — Вип. 87. — С. 208–211.
  19. *Безпаленко А. М.* Морфологічна фігура прегнантності в українській національно-мовній картині світу //

Філологія. — К. : КНУ ім. Т. Шевченка. — 2010. — 30. — С. 262–269.

20. *Агентство розвитку Дніпра*. Офіц. сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dda.dp.ua>.

## REFERENCES

1. *The Cabinet of Ministers of Ukraine* (2016), The Order “On Approval of the Strategy for the Development of Tourism and Resorts for the period up to 2026”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80> (Accessed 26 March 2018).
2. *Modern ethnic renaissance*, available at: [http://aa0880kb.blogspot.com/2012/11/blog-post\\_21.html](http://aa0880kb.blogspot.com/2012/11/blog-post_21.html) (Accessed 26 March 2018).
3. *Smit E. D.* (1994), *Natsional'na identychnist'* [National Identity], “Osnovy”, Kyiv, Ukraine.
4. *Dutchak O. I.* (2012), “Terminological problems of ethno-tourism”, *Zbirnyk materialiv II Vseukrainskoi naukovo-prakychnoi konferencii* [A collection of materials of the 2-nd All-Ukrainian Scientific and Practical Practical Conference], [Rozvytok ukrains'koho etnoturyzmu: problemy ta perspektyvy] L'viv, Institute of Economics and Tourism, Ukraine, 25–26 April, p. 110–113.
5. *Muravs'ka S. V.* (2011), “Ethnic tourism: to the problem of definition of the term”, *Zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo-prakychnoi konferencii* [A collection of materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Practical Conference], [Rozvytok ukrains'koho etnoturyzmu: problemy ta perspektyvy] L'viv, Institute of Economics and Tourism, Ukraine, 2–3 March, p. 70–74.
6. *Petraniv's'kuj V. L. and Lysyk A. S.* (2011), *Ethnocultural and ethno-festival tourism: theory and practice* [Etnokul'turnyj ta etnofestyval'nyj turyzm: teoriia i praktyka] *Zbirnyk materialiv Vseukrainskoi naukovo-prakychnoi konferencii* [A collection of materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Practical Conference], [Rozvytok ukrains'koho etnoturyzmu: problemy ta perspektyvy] L'viv, Institute of Economics and Tourism, Ukraine, 2–3 March, p. 28–41.
7. *Liubitseva O. O., Pankova Ye. V. and Stafijchuk V. I.* (2007), *Turystychni resursy Ukrainy* [Tourist resources of Ukraine], Al'terpres, Kyiv, Ukraine.
8. *Kliap M. P. and Shandor F. F.* (2011), *Suchasni riznovydy turyzmu: [Modern varieties of tourism]*, Znannia, Ukraine.
9. *Kryms'kuj S. B.* (2004), “Zemlia – tse ne til'ky grunt, a j sotsial'ne iavysche. “Den.”, available at: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/zemlya-cenne-tilki-grunt-ale-y-socialne-yavishche> (Accessed 28 March 2018).
10. *Kryms'kuj S. B.* (2001), *Sofyjnaia osnova sakral'noj topohrafyy drevneho Kyeva*, Collegium, vol. 11, p. 4–29.
11. *Afonin E. A. and Martynov A. Yu.* (2008), “Archetype And Societal” *Publichne upravlinnia: teoriia i praktyka* : Kharkiv, Spets. Vyp, p. 193–200.
12. *Sushyj O. V.* (2012), *Psykhosotsial'na kul'tura derzhavnoho upravlinnia*, [Psychosocial culture of public administration], Svitohliad, Kyiv, Ukraine.
13. *Bauman Z.* (2005), *Yndyvydualyzyrovannoe obschestvo* [Individualized Society], Logos, Moscow, Russia.
14. *Kotenko Ya.* (2016), *Lokal'na identychnist' iak umova rozvytku ob'iednanykh terytorial'nykh hromad* [Local identity as a condition for the development of united territorial communities ], *IKTS “Lehal'nyj status”*, Kyiv, Ukraine.
15. *Korzhov H.* (2010), *Territorial identities: conceptual interpretations in contemporary foreign thought*, *Sotsiologhiia: teoriia, metody, marketynh*, vol. 1, p. 107–124.

16. *Stepyko M. T.* (2011), *Ukrains'ka identychnist': fenomen i zasady formuvannia*, [Ukrainian identity: the phenomenon and principles of formation], NISD, Kyiv, Ukraine.
17. *Berest P.* (2014) "Ukrainian national archetype", available at: [http://texty.org.ua/pg/blog/pberest/read/54522/Ukrajinskyj\\_nacionalnyj\\_arkhetyp](http://texty.org.ua/pg/blog/pberest/read/54522/Ukrajinskyj_nacionalnyj_arkhetyp) (Accessed 29 Mach 2018).
18. *Koval'chuk N. D.* (2014), "Concept of Sophia in the context of the Orthodox culture of Kievan Rus", *Hileia: naukovyj visnyk : Filososf'ki nauky*, vol. 87, p. 208–211.
19. *Bezpalenko A. M.* (2010), "Morphological figure of pretentiousness in the Ukrainian national-language picture of the world", *Filolohiia*, vol. 30, p. 262–269.
20. *Ahentstvo* rozvytku Dnipra. Ofitsijnyj sajt, available at: <http://dda.dp.ua>, (Accessed 29 Mach 2018).